

KOPPEL DONORVRAAG AAN AANVRAAG LEGITIMATIEBEWIJS

Verplicht de registratie van donorwensen

Omdat er nog altijd een groot tekort aan orgaandonoren is, is een ander registratiesysteem noodzakelijk: een systeem waarbij iedereen verplicht wordt om aan te geven welke keuze hij maakt.

Het registreren van orgaandonoren gaat momenteel in Nederland nog volgens het opt-in-systeem. Dat betekent dat een orgaandonor zich moet aanmelden, met vele niet-geregistreerden tot gevolg. Bij overlijden worden de nabestaanden van degenen die niet zijn geregistreerd opgezadeld met een zware keuze. Wegens een aanhoudend tekort aan donororganen wordt al lang gesproken over een wijziging naar een opt-out- of een ADR-systeem (actief donorregistratiesysteem). Daarbij wordt ervan uitgegaan dat iedereen orgaandonor is, tenzij men aangeeft dit niet te willen zijn. Belangrijke, vooral ethische bezwaren hebben voorts nog de invoering hiervan in de weg gestaan. Onlangs heeft D66 een wetsvoorstel ingediend om het registratiesysteem te veranderen in een ja, tenzij-systeem. Dé oplossing voor het donorentekort is een systeem waarbij iedereen verplicht is een keuze kenbaar te maken; een *mandated choice*.^{1,2} Het principe is eenvoudig en praktisch. Bij het aanvragen van bijvoorbeeld een legitimatiebewijs wordt de donorvraag voorgelegd en bij het ophalen van het document moet

iedereen een keuze maken op het gebied van orgaandonatie. De feitelijke keuzemogelijkheden veranderen niet. Zo blijft de keuze om het aan de nabestaanden te laten gehandhaafd. Het enige wat verandert, is dat je je niet kunt onthouden van het maken van een keuze. In de Amerikaanse staat Illinois wordt ervaring opgedaan met een soortgelijk systeem: met goed resultaat.

Actuele wens

Dit zogeheten *mandated choice*-systeem heeft belangrijke voordelen. Zo is in principe van 100 procent van de bevolking binnen vijf jaar het donatiestandpunt geregistreerd. De vraag zal bovendien elke vijf jaar terugkeren, wat leidt tot een actuele wens van iedereen. Mede daardoor zal het frequent een gespreksonderwerp zijn binnen gezinnen en onderwijs, temeer omdat niet iedereen op hetzelfde moment met de donatievraag zal worden geconfronteerd.

Als iemand bij leven zijn keuze heeft vastgelegd om donor te zijn dan hebben de nabestaanden daar veelal geen moeite mee. Is de keuze bewust aan de nabestaanden gelaten dan stemt 55

procent van hen in met donatie. Is er geen registratie, en ligt de beslissing daardoor bij de nabestaanden, dan kiest slechts 37 procent van de nabestaanden voor orgaandonatie.³ Bij *mandated choice* is er voor iedereen duidelijkheid; dit is juist in de emotionele fase rondom een overlijden essentieel. Belangrijk voor de nabestaanden is om te weten dat iemand geen fundamentele bezwaren had, waardoor ze dus niet iets doen wat niet gewild was. Als

Zadel nabestaanden niet op met een zware keuze

iemand niet geregistreerd is, zijn de nabestaanden, mede doordat het veelal nauwelijks besproken is, vaak niet op de hoogte van het ontbreken van bezwaren. Is de expliciete wens bekend, dan biedt dit de mogelijkheid om in een donatiegesprek de nabestaanden anders te benaderen door aan te geven dat deze bezwaren er niet zijn. Kortom, *mandated choice* schept duidelijkheid en zadelt daarmee de nabestaanden niet onbewust op met een ongelofelijk zware keuze. Dit illustreert het voordeel van de expliciete keuze voor zowel maatschappij als familie. Ook dure wervingscampagnes zijn niet langer nodig. Het geldt dat hiermee

vrijkomt, kan worden gebruikt voor gerichte voorlichting op het moment dat iemand er het meest ontvankelijk voor is: namelijk tussen het moment van aanvragen en het ophalen van een legitimatiebewijs.

Keuzevrijheid

Potentieel kritiekpunt op de *mandated choice* zou het recht op keuzevrijheid zijn. Dat impliceert immers ook het recht om je te onthouden van de keuze. Dit is zeker in Nederland met een lange liberale traditie een belangrijke waarde. We moeten echter niet de illusie hebben dat we geen keuze maken als we deze niet kenbaar maken. Impliciet en veelal onbewust máákt iedereen al een keuze door te zwij-

gen. Donatie bestaat en daarmee ook de vraag. Een expliciet en bewust antwoord ontbreekt veelal met het huidige systeem. Uitstellen van een keuze bestaat feitelijk nu al niet; wellicht is het nog beter om te spreken over een verplicht registratiesysteem.

Mogelijk krijgen sommige mensen het gevoel dat ze een keuze wordt opgedrongen en zullen ze daardoor principieel 'nee' zeggen. Vermoedelijk is dit een kleine groep, die nu ook niet als donor geregistreerd staat. Daarnaast zullen tijd en voorlichting ook leiden tot acceptatie en inzicht in het systeem. Deze mensen zullen, net als ieder ander, na vijf jaar opnieuw met de vraag geconfronteerd worden.

De invoering van een nieuw systeem zal nieuwe kosten met zich meebrengen. Dit betreft veelal eenmalig kosten om deze nieuwe structuur op te zetten, waarna mogelijk de kosten zelfs zullen dalen. Wellicht dat nader onderzoek hierover meer duidelijkheid kan verschaffen. ■

contact

ancgosselt@gmail.com
cc: redactie@medischcontact.nl

Geen belangenverstrengeling gemeld

web

Eerdere MC-artikelen over dit onderwerp vindt u onder dit artikel op medischcontact.nl/artikelen.